

Herinneringen

door

Dr. Th. DENTZ.

Geachte Redacteur Gérant,

Gaarne voldoe ik aan Uw verzoek om eene kleine bijdrage voor het Tijdschrift voor Tandheelkunde. Daar ik evenwel minder op de hoogte ben van wat tegenwoordig in de tandheekundige wereld omgaat, moet ik mij bepalen tot het vermelden van eenige herinneringen uit mijn leven, en stel ik U voor het navolgende wel te willen opnemen, betrekking hebbende op de herdenking van mijn 25-jarig Lectoraat aan de Universiteit te Utrecht.

Den 18 Sept. 1902 ontving ik onderstaand briefje:

WelEd. ZGel. Heer,

Naar aanleiding der heuchelijke herdenking van Uw 25-jarig lectoraat aan deze Universiteit zouden Voorzitter en Secretaris der Faculteit van Geneeskunde gaarne hun opwachting bij U maken. Wil zoo goed zijn mij te melden of U ons Zondag a.s. tegen 2½ uur kunt ontvangen.

Hoogachtend

Uw dw.

(was get.) C. EIJKMAN,

Secretaris der Fac.

Ik schreef daarop, dat ik den Voorzitter en Secretaris van de Geneesk. Faculteit gaarne zou verwachten. Zondag den 23sten Sept. had ik tal van bezoeken, vele brieven van gelukwensching, een deputatie van de Candidaat-Tandartsen bood mij, behalve hunne goede wenschen, een kostbaren stoel met zilveren inscriptie ten geschenke, alles te veel om het hier te vermelden. De volgorde van de verschillende officieele bezoeken is mij ontgaan en doet ook niets ter zake; alleen zij hier vermeld, dat van Curatoren tegenwoordig waren: Jhr. Mr. J. R o ë l l, wijlen Dr. B. R e i g e r, wijlen Mr. J. F. B. B a e r t en de secretaris Jhr. Mr. J. F. H o o f t G r a a f l a n d, die en-corps bij mij kwamen. Voorts de Rector Magnificus Prof. Mr. W. L. P. A. M o l e n g r a a f f en Prof. Dr. A. A. W. H u b r e c h t; dan Prof. Dr. C. P e k e l h a r i n g, destijds voorzitter van de Geneeskundige Faculteit en de Secretaris dier Faculteit, Prof. Dr. C. E i j k m a n. De Heer H. D. v a n B e r k voerde het woord namens de Candidaat-Tandartsen, de Heer H. L. d e B e a u f o r t namens den Senaat van het Utr. Studenten Corps, de Heer A. S i m o n s J. J z n. namens het bestuur van de Med. Fac. van het Utr. Studenten Corps.

Daar ik op de verschillende bezoeken voorbereid was, had ik de antwoorden op de verschillende „speeches” te voren gereed gemaakt. Ik laat ze thans volgen.

Na de rede van den President-Curator, Jhr. Mr. J. R o ë l l, zeide ik het volgende:

Mag ik uit Uwe tegenwoordigheid alhier en uit Uwe wellillende woorden inderdaad besluiten, dat Gij mijn 25-jarigen arbeid aan de Utrechtsche Universiteit niet geheel onvruchtbaar acht, een andere vraag is, of ik zelf met dien arbeid tevreden ben. En zal ik openhartig zijn, dan moet ik de bekenenis afleggen, dat het antwoord op die vraag niet bevredigend is. Maar laat ik daar onmiddellijk op doen volgen, dat de omstandigheden het niet anders hebben mogelijk gemaakt. Reeds bij de aanvaarding van mijn ambt heb ik er op gewezen, hoe moeilijk het was om de belangen der

praktijk en die van het onderwijs te vereenigen. Wanneer ik de benoeming tot Lector destijds toch heb aangenomen, dan was het omdat, naar mijne meening, op mij rustte de moreele plicht, om alles aan te grijpen wat kon leiden tot verbetering der voor 25 jaren bestaande ongelukkige toestanden op tandheelkundig gebied. Onderwijs immers was de machtige hefboom die daartoe zou kunnen voeren. Allengs zijn de zoo onontbeerlijke hulpmiddelen, die ook op ons gebied een voorname plaats innemen, door Uwe bemiddeling, Heeren Curatoren, verkregen. Ontvangt mijn hartelijken dank voor de ondersteuning die ik van Uwe zijde heb mogen ondervinden. Wanneer éénmaal Nederland, met eenigen trots, zal mogen wijzen op een in alle opzichten doelmatig Tandheelkundig Instituut, dan heeft Nederland dat aan Uw college te danken; en zoo dat ideaal heden nog niet is bereikt, het heeft wezentlijk niet aan Curatoren gelegen. Want menige lans hebt Ge reeds gebroken ter verkrijging dier verbeteringen. Vergunt mij, voor den tijd, die het mij nog gegeven zal zijn aan deze Universiteit werkzaam te zijn, als getrouw, zij het dan wel ietwat bejaard schildknaap, U nieuwe wapenen ter hand te stellen, ter voortzetting van den kamp die nog niet uitgestreden is.

Na de rede van Prof. P e k e l h a r i n g zeide ik:

Waarde Heer P e k e l h a r i n g,

Toen ik verleden week de vereerende tijding ontving, dat Voorzitter en Secretaris der Geneeskundige Faculteit hunne opwachting bij mij wenschten te komen maken, heb ik mij de vraag gesteld, of ik wel gerechtigd was eene huldiging van Uwe zijde in ontvangst te nemen. Veroorloof mij U mede te deelen, waarom ik aanvankelijk gearzeld heb den brief van Uwen Secretaris in bevestigenden zin te beantwoorden.

Het was in het voorjaar van 1877 dat ik het bezoek ontving van Prof. D o n d e r s, die mij kwam mededeelen, dat de Faculteit van Geneeskunde dezer Universiteit mij voor

eene benoeming tot Lector had voorgedragen. Toen ik de opmerking maakte, dat er van mijne zijde bezwaren bestonden tegen eene eventueele benoeming, kreeg ik van Prof. D o n d e r s ten antwoord, dat de voordracht reeds naar den Haag was opgezonden, en er niets aan te veranderen viel. De benoeming volgde den 28 September. Mocht ik die aanvaarden? Kon ik naast mijne praktijk voldoende tijd afzonderen voor onderricht en studie om het Lectoraat op eenigszins waardige wijze te bekleeden? Die vraag stelde ik niet alleen mij zelven, doch legde ik ook D o n d e r s voor.

Zijn antwoord was: „Gij behoeft niets meer te doen dan gij tot heden gedaan hebt,” en dat bestond in het houden eener polikliniek, twee malen in de week voor behoeftige tandlijders, in een der lokalen van een stadsgebouw. Aldaar hospiteerden nu en dan studenten in de geneeskunde, jonge artsen en officieren van gezondheid. Ik had mij van het Lectoraat eene andere voorstelling gemaakt. D o n d e r s had n.l. geene rekening gehouden, en kon dat toen ook niet, met die jongelieden, die zich uitsluitend alhier voor de Tandheelkunde zouden willen bekwamen, en voor dezen toch was, volgens mijne opvatting, het Lectoraat in de eerste plaats bestemd.

„Neen,” antwoorde D o n d e r s, „met dezen hebben wij niet te maken. Het geldt alléén voor onze jongelieden”, en daarmede bedoelde hij de aanstaande medici. Ik geloof dat D o n d e r s in deze zaak minder juist geoordeeld heeft, en de uitkomst heeft het ook bewezen. Intusschen vergete men niet, dat de behoefte, ook in Nederland, aan een Tandheelkundig Instituut, met behoorlijk gesalarieerde docenten en assistenten, destijds niet werd ingezien, en zelfs heden nog niet algemeen is doorgedrongen. Het zou mij niet verwonderen, zoo de bezwaren, die ik toen meende te moeten in het midden brengen, op velen een ongunstigen indruk hebben gemaakt, en dat zij daarin zagen eerder ontevredenheid met den meer bescheiden werkkring, dan de zekerheid die bij mij bestond, dat ik aan de eischen, die een volledig tandheelkundig

onderricht medebracht, niet zou kunnen voldoen. En die overtuiging heb ik nog heden, want de tandh. praktijk is eene zeer tijdroovende, en stelt aan hare beoefenaren eischen, die in het algemeen veel te laag worden geacht. Moet men daarevens nog als docent optreden, dan zal het onderwijs niet tot zijn recht kunnen komen. En nu zal het U niet verwonderen, wanneer ik U zeg, dat ik 25 jaren lang dagelijks het gevoel met mij heb rondgedragen van de belangen van het tandheelkundig onderwijs niet genoeg te hebben behartigd.

Zie daar, waarde Heer P e k e l h a r i n g, de redenen waarom ik aanvankelijk gearzeld heb om Uwe huldiging te aanvaarden. Maar wanneer ik terug zie op hetgeen in de afgelopen 25 jaren op tandheelkundig gebied is tot stand gebracht en waarvan ik—het zij met alle bescheidenheid gezegd—mijn naam heb mogen verbinden; wanneer ik de toestanden van vóór 25 jaren vergelijk met die van heden, al zijn zij nog geen ideale te noemen; wanneer ik let op den moreelen en intellectueelen invloed dien ik heb mogen ervaren door de voeling met de leden Uwer Faculteit, al was die niet zoo veelvuldig als ik ze gewenscht had en nuttig had gevonden; wanneer ik al deze omstandigheden in aanmerking neem, dan heb ik daarin vrijheid gevonden Uw vereerend bezoek dankbaar te gemoet te zien en zeg ik U innigen dank voor Uwe welwillende woorden.

Na de rede van Prof. M o l e n g r a a f f zeide ik:

Mijnheer de Rector Magnificus,

Uwe vriendelijke woorden stel ik op hoogen prijs. Ontvang er mijn hartelijken dank voor. Dubbel waardeer ik die, omdat de mogelijkheid bestond, dat Ge den wrok, die elken weldenkenden moet bezielen, die een open hart heeft voor de belangen der Universiteits Bibliotheek, tegen de tegenwoordige plaatsing van het Tandheelkundig Instituut, op mij zoudt hebben over gebracht. Nu Ge den „sta in den weg”

van Uwen voorganger, Prof. H u b r e c h t¹⁾, hebt weten af te scheiden van den tegenwoordigen, onschuldigen directeur, waardeer ik uwe welwillende woorden dubbel. Den onschuldigen directeur noemde ik mij. De vroegere Secretaris van Curatoren, de heer B a e r t en de President Curator, de heer R o ë l l, kunnen U getuigen, dat ik het gebouw onder protest heb aanvaard, omdat ook ik zijne tegenwoordige plaatsing betreur. Nogmaals mijn innigen dank voor Uwe vriendelijke woorden.

Na de rede van den Heer van B e r k zeide ik:

Het is niet voor de eerste keer, dat ik van de zijde mijner leerlingen bewijzen van achting en sympathie heb mogen ondervinden, en heden word ik wederom door U gehuldigd! Doch telkenmale, als mij zulk een eer te beurt valt, heb ik het gevoel, dat ik maar voor een zeer klein deelrecht heb op die waardeering. Vóór 25 jaren heb ik het reeds geweten, en het ook geuit, hoe moeilijk, ja onmogelijk het was, de belangen der praktijk en die van het onderwijs te vereenigen, en daar nu eenmaal het lectoraat niet veroorlooft van de praktijk afstand te doen, kon deze minder gewenschte toestand niet worden verbeterd. En zelfs, al veroorloofden de omstandigheden, dat ik mij geheel aan het onderwijs had gewijd, dan nog ware de taak te omvattend voor één persoon. Gelukkig dat wij in de Heeren C o e b e r g h en F u j t zulke goede krachten hebben. Door hunne gewaardeerde hulp, kunnen zij, die aan ons Instituut studeeren, het ook tot een tamelijke hoogte brengen.

Gij vraagt wellicht waarom ik, wetende dat het tandheelkundig onderwijs niet tot zijn recht zou komen, destijds het lectoraat toch heb aanvaard. Het was omdat een moreeplecht op mij rustte, om alles aan te grijpen wat kon leiden

¹⁾ Professor H u b r e c h t had, bij den overdracht van het Rectoraat aan Prof. M o l e n g r a a f f, o.a. de plaatsing van het Tandheelkundig Instituut, (dat toen in de Wittevrouwenstraat was gevestigd, naast en vóór de Universiteits Bibliotheek) een „sta in den weg” voor de uitbreiding dier Bibliotheek genoemd.

tot verbetering van de vóór 25 jaren bestaande treurige toestanden op tandheelkundig gebied. Onderwijs alléén moest de machtige hefboom zijn tot verbetering dier toestanden, en men meende toen, dat ik voor die taak berekend was.

En ik brandde van verlangen, om de professie, die reeds mijn grootvader, mijn vader en een oom van mij uitoefenden, als het kon, in meer wetenschappelijke en daardoor in meer eerbare banen te brengen.

Heb ik die taak toen op mij genomen, Gij, jongeren, hebt ze voort te zetten. Bij mijn hartelijken dank voor Uw goede wenschen en welwillende woorden voeg ik daarom de bede, alles aan te wenden, wat er toe kan bijdragen, dat eenmaal in Nederland de tandheelkunde de plaats inneme die haar toekomt.

Misschien vraagt men, bij het lezen van deze niet zoo belangrijke gelegenheidswoorden, hoe ik er toe kwam ze te laten drukken? Men neme de verzekering van mij aan, dat dit geenszins geschiedde om mij zelven in het licht te willen stellen, doch alléén gedreven door de gedachte, dat het eenig belang kon hebben voor de geschiedenis der Tandheelkunde in Nederland. Weinig wetenschappelijke vakken immers hebben in 25 jaren zulk een ontzaggelijken vooruitgang gemaakt als ons vak. Had ik het talent er toe, dan zou ik deze geschiedenis zelf te boek willen stellen. Bovenstaande regelen zijn daartoe slechts een bescheiden en misschien wel zelfs een te persoonlijke bijdrage.
